

1

וְיִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ וְהַבְּשֵׁר תֹאכְלֶנּוּ: ד' כח שְׂמֹר
וּשְׁמַעְתָּ אֶת כְּלֵי־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
וּבְשָׂרָא תִיכּוּל: כח פִּרְוּ וְתִקְבְּלוּ יְת
כָּר פְּתֻנְמִיָּא הָאֵלֶּין דִּי אֲנָא

רש"י

לקט בהיר

ולדות קדשים שיקריבו (ספרי - מיר כ"ה): (כח) שמור.
זו משנה¹⁰ שאתה לריך לשומרה צבעך שלא תשכח,
כענין שנאמר (משני כ"ב י"ח) כי נעים כי תשמרם
צבעך, ואם שנית אפשר שהשמע ותקיים, הא כל
שאינו בכלל משנה אינו בכלל מעשה (ספרי): את כל
הדברים. שחכה חציבה עלך מלוא קלס כמלוא

שיהיו לך מן הקדשים, תשא ונחת זו קדשי ח"ל שחייב לטפל
בהם עד העורה (ג"א): (סו) משום דקשה קודם שמור
ואח"כ שמע אם לא שמע עדיין היאך יודע מה לשמור, עוד
קשה למה שינה סגנון הלשון או יאמר שמור ושמע או יאמר
ושמרת ושמעת, לזה אמר שכאן הוא להפך שמור זה המשנה
והלימוד ושמעת הוא העשייה, והוא מלשון זיית, כמו (ברא')
כ"ח ז') וישמע יעקב אל אביו ואל אמו, ואמר הכתוב שאם

אור החיים

נשמרים בשלימות, והוא אומרו כל הדברים כי זולת
זה אין המלוא נעשית כולה בשלימות שבאמצעות
הגדר אין נגרע ממנה דבר, וגמר אומר למען ייטב
לך ולצניך כי גדרים וסויגים שעשו רבותינו ז"ל הוא
דבר המעמיד דורות עם בני ישראל לעולם
להצדוק מכל כיעור והדומה לו, ואומרו כי
תעשה הטוב וגו' פירוש כי דברים שגזרים חכמים
אינם כי אם לעשות הטוב והישר בעיני ה' שכל
דבריהם רצוד הזהב, וכפי זה מאמר כי תעשה וגו'
הוא גם כן טעם ליוי ושמעת כי צוה תעשה הטוב
והישר שזכר ה' באמצעות הגדרים והסויגים, וזה
מלבד הטוב המושג לדורות מאמצעות דבריהם ז"ל
ולדרך זה אומרו כי תעשה הוא טעם נוסף למאמר
ושמעת¹¹. עוד רמז הכתוב במאמר שמור ושמעת
שלא יאמר אדם למה לי ללמוד שמועה זו אחר
שעמדתי עליה וידעתי מה שיש עלי לשמור במלוא
זו, תלמוד לומר שמור פירוש והגם אחר ששמרת
וממולא דבר אהה יודע שקדם ועמד על הדברים
לדעת את אשר ישמור¹² ואף על פי כן ושמעת

מחי יבא לדי מקרא זה ואקיימו¹³):
7 ← כח. שמור ושמעת. קשה שהיה לו לומר שמע
ושמרת¹⁴ ולמה הקדים שמירה
לשמיעה, עוד מה ריבש בחיבת את ובחיבת כל, עוד
למה לא אמר העצב הכנים אלא בפסוק זה, עוד
לריך לדעת אומרו כי תעשה הטוב שנראה שצא
לחם טעם למאמר למען ייטב וכלא כבר קדם ואמר
שמור וגו' וגמר אומר למען וגו' הרי שהטובה
האמורה היא שכר, צעד השמירה והשמיעה שקדם
לומר הכתוב, אכן הכוונה היא שמלוא על צ'
דברים, אחד תורה ומלוא ה' אשר כבר נודעו
לישראל מפי משה, וב' אשר יגזרו רבותינו ז"ל
הגדרים והסויגים אשר יחדשו, לזה כנגד תורה
ומלוא שהם ידועים כבר בתורה אמר שמור, וכנגד
דברים המתחדשים מרבותינו ז"ל אמר ושמעת
שליך לקבל כל גזירות רבותינו ז"ל וסויגיהם¹⁵,
והוא מה שרמז במאמר את כל פירוש את לרבות כל
גזירות ושמירות וגדרים שחדשו רבותינו ז"ל, ואומרו
כל פירוש שבאמצעות הגדרים יהיו הדברים

אור בהיר

הראוי להקריב קרבן, חייב להקדישו לשלמים ולטוב בפנים, שזה לכל הדיעות אינו נרחוק מקום.
אפשר שאפשר שחילוק יש בין רחוק מקום דפסח לבי ירחק דהבא, וגם נפתח עורה גם כן מותר לשמוע לחולין, וכן הוא דעת
הרמב"ן ז"ל אף על פי כן אם אהה אקיימו. מ"ח) שקודם שישמע אינו יודע מה לשמור. מ"ט) ויהיה פ"י ושמעת לשון
קבלה, כמו וישמע יעקב אל אביו. (ג) שנמשך הדורות נחשלו איה מלוא חיה תכלית גדריו חו"ל להעמיד הדבר על תילה. (ד) ו
ואינו חו"ש מתחת שום נגיעת עולם. (ה) ואינו חנאוי על למען ייטב לך, כלומר מב' טעמים תקבל עליך גזירות רז"ל, הא' להעמיד
דורות בדרך התורה, ובכ' אתה בעמך תעשה המלוא בשלימות. (ג) שאל"כ מהיכן ידע לשמור.

פירוש איך
עוד יתבאר
פירוש שפתי
הדברים וד
לקים כל ה
מלוא לא תג
מלוא לא ת
פירוש יקוי
נחשב עליך
יכול לשמור
פי דבריהם
והדר ליסב
שמור שיג
ושמעת היא
יתבאר על ד
שהוא צעל
בפניו, ותמ
פתחי הכב
בפני האד
מעבירות
במאמר זה
שחעמוד על
המלוא לצל
וגו"י). עוד
ט"ו) חו"ל ה
יצקשו מפיה
אם הוא צש
מפיהו, ואז
על פי מה
היכי גמר
שפתי כהן
אשכח ודרש

גד) מלשון יג
ליסבור בעומק
ממנו אצל מקו
כחיד. סא
מנין לו זאת.

אֲנֹכִי מִצִּוְךָ לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּלְבְנֶיךָ
 אַחֲרֶיךָ עַד-עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב
 וְהַיָּשָׁר בְּעֵינַי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ^{שליש}
 כֹּת בְּיַיְכָרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת-הַגּוֹיִם

מִפְקָדֶיךָ בְּדִיָּה דִי־יֵטֵב לְךָ וּלְבְנֶיךָ
 בְּתַרְךָ עַד עָלְמָא אַרְי תַּעֲבֵד דְּתַקַּן
 וּדְכָשֵׁר קְרָם יִי אֱלֹהֶיךָ: כֹּת אַרְי
 יִשְׂצִי יִי אֱלֹהֶיךָ יְת עֲמִמָּא דִי אֵת

לקט בחיר

דש"י

שנית ולמדת ולא שכחת ממילא תהיה שחשמע ותליית ותקיים (מ"ל): (סז) זה פי' את "כל" הדברים (רא"ם), ולזה לא הזכיר כאן לא חקים ולא משפטים ולא מצוות כדי להכניס בשמירה גם מצוות קלות וגם הטוב והישר (רמב"ן):

מבואר ביותר (ובין שם ובין כאן הוא לפי דברי ר"ל) שחטטה מעשיך ועבודתך באופן שיהיה טוב בעיני ה' שחטטה רגונו (שזה טוב מלד עלמו) ולא הפך רגונו, אך חטטה את הטוב הזה באופן שיהיה גם ישר בעיני אדם, וזה הפשרה לפני משורת הדין, וכמו שפירשנוהו שם בפ' ואחשון עיי"ש, גם נכלל בזה דברים הרבה, כגון מצוות לדקה שהוא דבר טוב מלד עלמו והוא אחד ממצוות שגונו הבורא ב"ה אך נריך אתה לעשות טוב הזה ביושר לא לפחות מיכלתך ולא יותר ממנו כלומר הביצוע ודרך הממוצע, ואין הכוונה שאומרו בעיני ה' חזור על תיבת הטוב וכאלו אמר הטוב בעיני ה' והישר, שהלא דבר אחד הוא כי אין לעשות הישר בעיני אדם אם הוא אינו טוב בעיני ה', ועוד לו יהיה שהם ב' דברים אם ה' צוה לעשות הישר בעיני אדם א"כ הוא בעיני ה', וזו שיטת ר' עקיבא בספרי ור' ישמעאל פליג ואומר הפך, הישר בעיני שמים והטוב בעיני אדם, והפלוגהא בפירוש המלות ולענינו אין חילוק ביניהם (בד"א):

אור החיים

ע"כ, ודברים אלו הם בסדרת ר' מאיר וידוע דהלכה כרצא הגם שנאמר שמעשה ר"מ במחלוקת שנוי^א, ועוד אם דרשת כי שפתי כהן הוא בין לגדול בין לקטן ור"מ לצד הוא שסובר לחלק מה מקשה רבה בר שילה לאליהו ר"מ רימון מלא וכו' הלא אינו סובר כן אלא ר' מאיר הצל הש"ס סבירא ליה שאין יהיה ללמוד אלא מכמלאך בין יהיה גדול בין יהיה קטן^א, ועוד מה רחיה גדולה מזו שהסכים ה' על המעשה של ר"מ שחזר ואמר שמעתי מפיו^א, ואם תאמר הקצ"ה מתחילה מה סבר ולצדוק מה סבר שאין לומר שנעלם מעיני ה' ח"ו הטעם שאמר רבה בר שילה רימון מלא וכו', דע כי יקפיד ה' על האדם בעשותו דבר שלא יהיה

אור בחיר

כדי שלא תקשה על ר"מ מסוק זה. (סד) פי' האמת הוא שרצא לא צא להכריע אלא אמר דבר מוסכם כמו שאמרנו, אלא חפילו נניח שלהכריע צא נריך אתה לומר כמותו. (סז) וכי מותר לר"מ לעשות מעשה על דעת עלמו במקום שרבים חולקים עליו. (סז) ואם היה בדברי הב"ח שר"מ אינו להלכה מי היה קוב"ה מסכים לסדרתו. (סד) והגם שהדין דין אמת שמתו הרמב"ם ז"ל מאחר שאינו במציאות, ואדרבה יכול לנמות מזה תקלה שכל מי שרואה יאמר אינו גדול ולאמוד מרשע זה, וע"כ גמר אומר

רשעו, ואלו
 אשכח ודרג
 זה של ר"כ
 יזרוק הקל
 נכונה וסג
 לאסור ללג
 לקטן כי כ
 צר"מ וכיוול
 שאמרו אכ
 וחצאר עו
 הדברים וג
 להבין שמו
 והמלות אל
 הדברים א
 נריך לשמו
 מאדם שאי
 תורה מאז
 ש

כ. כ. כ.

עבודה זר
 באזהרה כ
 שליוס וצטו
 אינה משת
 אומרו פן
 אחר שירל
 ודברי המל
 על נכון^א,
 שהנקישה
 חנקש וגו'
 יאמרו, ה'
 אם שואל^א

המחבר ז"ל ו
 מאחר שסברה
 "שאני" כקוש
 אופן עבדו.

אור החיים

רשעו, ואולי כי לזה דיוק התלמוד ואמר ר"מ קרא
 אשכח ודרש וכו' ר"מ רמון וכו' פירוש דוקא גדר
 זה של ר"מ הוא שיטתו צדיתר זה לפי שהוא ודאי
 יזרוק הקליפה ולא יאכל הלא האוכל, וסברא זו
 נכונה וסמוכה מעלמה היא לזה סתם רמב"ם
 לאסור ללמוד מהרצ שחינו כמלאך צין לגדול צין
 לקטן כי הדורות נתמעטו ואין לנו היתר זה אלא
 בר"מ וכיוצא, ולא ולמד מדבריהם ז"ל (שבת קי"ב):
 שאמרו אם הראשונים כמלאכים וכו', ועל פי זה
 יחבאר על נכון אומרו שמור ושמעת את כל
 הדברים וגו' פירוש אימתי אני מהנה עליך שאין לך
 להצין שמועה אלא מאדם שהוא משמר החורה
 והמלצה אלא דוקא למי שהוא קטן וחסר לשמוע כל
 הדברים או רובם שברוב ככל אצל הגדול שאינו
 צריך לשמוע אלא חלק קטן יכול הוא לשמוע אפילו
 מאדם שאינו שומר תורה ומצוות וכו' שכיב לומד
 חורה מאחר הגם שלא היה משמר תורה ומצוות
 שכיב זורק קליפתו ואוכל חובו: **ב. ב.**
 יכרית וגו' את הגוים וגו' השמר לך וגו'.
 צריך לדעת אי' למה תלה הזהרה שמירת
 עבודה זרה בני יכרית שיראה שזולת זה אינו
 באזהרה כשיראה את הגוים עובדי עבודה זרה
 שלמים ובעוה"ס שנים רבות, וזה אינו שאזהרה ע"ז
 אינה משתנית מהמבטן במה שיארע להאומות, צ'
 אומרו פן תנקש וגו' אחרי השמדם הלא אדרבא
 אחר שיראה שנשמדו לפניו לא ינקש אחריהם,
 ודברי המאור רש"י ז"ל לא הספיקו ציישוב הכחוב
 על נכון, ג' אומרו פן תנקש ופן הדרוש כיון
 שהנקושה היא דרישת עבודתם היה לו לומר פן
 תנקש וגו' לדרוש אחרי וגו', ד' אומרו לאמר למי
 יאמרו, ה' אומרו איכה אין ידוע כוונת מאמר זה
 אם שואל"י, או מהמיה"י, או מדמה"י, ולכל

אור בדרך

המחבר ז"ל וסברא זו נכונה וסמוכה מעלמה היא. פי' הגם שלא מלא הרמב"ם ז"ל סברא זו בדברי רז"ל לענין דבר זה בפרטות, אבל
 מאחר שבגרת אמת היא אין צריך סמיכה, ועל סמך זה שמטה הרמב"ם, וגם הש"ך מתקן בן דעת הרמב"ם. **ב. ב.** ולא אמר גדול
 "שאני" בקושיה הב"ת. **ג.** שלפי דבריו ז"ל אין כאן מקומו אלא אחר אומרו כל העובות וגו' עשו לאלהיהם. **ד.** באזה
 אופן עבדו. **ה.** היאך יתכן שעבדו. **ו.** איזה עבודה דומה לעבודתם. **ז.** בהשתחו" וכוונתה. **ח.** כגון שבת
 ומועד. **ט.** פירוש אין זו עבודה ואין קפידא.

אֲתָנוּ לָתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 נִשְׁבַּע לְאַבְתָּינוּ: כִּי וַיְצַוֵנוּ יְהוָה
 לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה
 לִירְאֶה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ
 כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּתֵנוּ כִּי־הַיּוֹם הַזֶּה:
 76 כִּי וַצְדָקָה תִּהְיֶה־לָנוּ כִּי־נִשְׁמָר
 לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר צִוֵּנוּ: שְׁבִיעִי ז א כִּי
 יִבְיָאֵךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־

לָנָא יְת אַרְעָא דִּי קָיִים
 לְאַבְתָּתָנָא: כִּי וּפְקֻדָּנָא יי
 לְמַעַבְד יְת כָּל קִמְיָא הָאֲלִין
 לְמַדְחַל יְת יי אֲלֵהָנָא לְטַב לָנָא
 כָּל יוֹמָיָא לְקִמְמוֹתָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין:
 כִּי וְזִכְוָתָא תִּהְיָ לָנָא אַרְי נְטַר
 לְמַעַבְד יְת כָּל תְּפֻקְדָּתָא הָדָא
 קְדָם יי אֲלֵהָנָא כְּמָא דִּי פְקֻדָּנָא:
 א אַרְי יַעֲלֵנָךְ יי אֲלֵהָךְ לְאַרְעָא דִּי

את עלה קתק
 עממין סניאין
 וגרנשא ואמר
 ותואי ויבוסא
 סניאין ותקפין
 יי אלהך גרם
 תגמר יתהון ק
 ולא תרחם עלי
 בהון ברחה
 וברחה לא ת
 יטען ית בר
 ויפלקון קטעו
 קנא דיי בכו
 ה ארי אם כ

אור החיים

ונפשך שהכל שוים בו, ולפי דרכנו יבא על נכון: **כה.** וצדקה חביב לנו וגו'. לריך לדעת הכוונה במאמר לדקה, ורמזין פירש שחוזר אל שבר המלות כי יהיה בחורת לדקה מה' כי עבדים אנחנו וחייבים לעבוד ואין לנו דין שבר ע"כ, ואין הכחוב מיושב על נכון לדבריו ז"ל^ע, עוד לריך לדעת כוונת אומרנו לפני ה' כאשר לנו וגו'^ע. אכן הכוונה היא לפי שיש שני הדרגות בעבודה ה', אחד היא עבודה מיראה וזה היא חויב על כל הנבראים שכל עבד ירא מרבו על דרך אומרנו (מלאכי א') אם אדונים אני איכה מורא, והוא מאמר הכחוב (עקב י' י"ב) מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה, ב' היא עבודה מאהבה, והיא מלוכה רבה ועלומה, אבל אין חויבה לזד היות האדם עבד שיכיה אהב, די שלא ישנא ויעבוד הלריך, וזה הוא דבר^ע שחויב העבד לרבו, וכנגדו רבו חויב לזונו ולפרנסו כיד רבו, כנגד חויב המוטל לזד היותו עבד אמר הכחוב שקודם לזה וילזנו ה' ליראה את ה', וגמר אומר לעוב לעבד לנו וגו' לחיותנו וגו', פירוש מלות ה' בזה בחויב ליראה כמשפט עבד למלוכה, וגם על ה' להטיב כיד המלך לפרנסה

זמן^ע (מכילי) ב
 והתחב"ע, וכן יי
 לא חתן להם ר
 כמה נאה הגוי
 חנם (ע) דבר
 (ע): (ד) כִּי יב
 כשישא את צתן
 מאחרי^ע למדנו
 אבל בן בןך הבל
 שהרי לא נאמר
 מאחרי אלה כ
 שינו נטחאות י בקרקע
 בתך בניס ודינס ע
 בתך מאחרי, אבל
 (ג"א), והכחוב נו
 גם נתישב בזה ע
 אומרים "תסור"
 הקודם, והוא עז"
 מבטח היל"ל כי יי
 חתך הגוי ולא על
 בן לע"ז הרי שכנ
 חתך

אור בהיר

קפ) כי הכחוב אמר כי נשמור ולא אמר גמול כי נשמור. קפא) והיכן הוא שלא לפניו הלא מלא כל הארץ כבודו, וגם כפל כאשר לוט וכבר אמר כל המנוה והיינו הך. קפב) פי' היראה. קפג) ולא לקוות לשכר.

100.000 (1962)

7

מדרש

פסיקתא רבתי

עם

תוספות מאיר עין קראתים בשם מגן דוד

- (4) להאיר על הנמרות והכרייתות והמדרשים והתרנומים
- (3) להניה על הנוסחאות והגירסאות ולהעיר על התיקונים
- (2) להפיין אור על גלגול המאמרים ומקורם ולפרש אותם.

ועם תוספות

ארבע פרשיות ומאמר לר"מ הדרשן עפי כתי

יעוד

ארבע מפתחות

מפתח הפיסקאות ומפתח המקראות שעליהם יסובכו הדרושים ומפתח לשאר המקראות שהובאו בהם ומפתח לשמות התנאים והאמוראים שהוזכרו בספר

סדרתיו וערכתיו הנהתי ופרשתי

אני

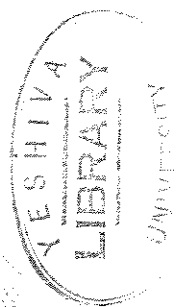
מאיר איש שלום

מורה בבית המדרש וינא

והרכה מעלת הספר בהערות ופירושי המלות הזרות
הרב אב"ד מוהר"ם גידעמאנן

נדפס מחדש בתל-אביב
תשכ"ג

Printed in Israel

לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך (ואם) [ואני] בא אצלך (כשאר) [בשאר] הדרך (נג).
 כך אמר להם הקדוש ברוך הוא שובו אלי ואשובה אליכם (מלאכי ג' ז') ;
76 דבר אחר שובה ישראל (נד) לבן מלכים שהיה לו (קז) [דין] לפני אביו (נה).
 (אמר) [אמרו] לו בקש מן אביך עד שהוא (כותן) [נתון] בפלמין שלו (ט) עד שלא ישב
 בביתו (וימלא) [וימתח] עליך מדת הדין (ז). (לבו) [וכן] הושע אמר להם לישראל שובו
 ישראל עד ה' אל ה' עד שנתון כמדת רחמים עשו תשובה. כי הקדוש ברוך
 הוא רחום והגון ורועה בתשובה עד שלא ימתח (זכס) [עליכם] מדת הדין [בשר ודם כועס
 על חבירו והוא מוליך לו דורון שיקבלנו ספק מתקבל [ספק אינו מתקבל] (ח). והקדוש
 ברוך הוא אינו כן אלא [מתפיים] (ט) בדברים קהו עמכם דברים (השע שס ג').
 ולא עוד אלא אדם שהוא הולך לכבוד את המלך הולך [אצלו] מלא וחוזר ריקם. והקדוש
 ברוך הוא אינו כן אלא הולכים אצלו ריקנים (וכשם שלנו מלא) [ושבים מלאים] (ס). הם
 אומרים לו כל תשא עון (סס) והוא אומר להם וקה טוב (סס). לכן הנביא משבח
 על רוב רחמיו ואמר לו מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע (מיכה ז' יח) ;
 דבר אחר שובה ישראל עד ה' אלהיך דרש רבינו הקדוש גדול (כמו) [כחה]
 של תשובה שכיון שאדם מדרהר בלבו לעשות תשובה מיד היא עולה. (לו) [לא] עד
 עשרה ימים ולא עשרים ולא עד מאה אלא עד מהלך חמש מאות שנים. ולא עד
 הרקיע הראשון אלא עד רקיע (השני) [השביעי]. ולא עד רקיע (השני) [השביעי] אלא שהיא
 עומדת לפני כסא הכבוד. כן הושע אומר שובה [ישראל] עד ה' אלהיך (סא) ;
 דבר אחר עד ה' אלהיך אמרו (לו) [אין] (קנ) רבש"ע (ומהך שלין) [מתיראין] (קג)
 אנו מן העונות שהם מרובים. אמר (לו) דוד כי עונותי עברו ראשי (הגלים ליה ה')
 וכן עזרא אמר כי עונותינו רבו למעלה ראש ואשמותינו גדלה עד לשמים (עזרא ט' ו').
 אמר הקדוש ברוך הוא אל תתיראו מן הדבר הזה אם הם עד הרקיע ואתם עושים
 תשובה אני סולה. ולא עד הראשון ולא עד השני ולא עד השלישי אלא אפילו עד
 השביעי עד כסא הכבוד ואתם עושים תשובה מיד אני מקבל אתכם. שובה ישראל
 עד ה' אלהיך שובה ישראל ואפילו עונות עד ה' אל ה' (קד) ;
 דבר אחר שובה ישראל עד ה' אמרו לו ישראל רבש"ע אם עושים אנו [תשובה]
 מי מעיד שקבלת אותנו. אמר להם הסניגור שלכם זה מיכאל שנאמר בעת ההיא יעמוד
 מיכאל [וגו' העמד על בני עמך וגו'] (דניאל י"ג ה'). אמרו [לן] אין אנו מבקשים
 אלא לך שנאמר (סא). אמר להם לכו בקשו פני ואני מעיד עליכם. ויש לך מניין
 ללמוד. וכי איזו מדה מרובה [מדת הטובה או] מדת הפרענות (סו). הוי אומר מדת
 הטובה. בא וראה אין כבודו של הקדוש ברוך הוא להעיד על הדברים הללו (ולין)
 [והוא] (קז) בכבודו (וועיד) [מעיד] (סח) על המנאפים ועל המכשפים שנאמר וקרנתי
 אליכם למשפט והייתי עד מטהר במנאפים ובמכשפים (מלאכי ג' ה') (קט). אמר הקב"ה

כאור מגן דוד עין

(נג) כן הגיוס הז"ח והרז"ו. (נד) ככ"ל להגיה. (נה) כן הגיוס הז"ח והרז"ו. (נו) וכ"ה גד"פ.
 (נז) ככ"ל להגיה. והז"ח הגיה ו י ת ו ל ה והרז"ו הגיה ו י ת ו ל ה אונס לקחן ליתא י ת ח.
 (נח) ככ"ל להגיה. (נט) כן הגיה הז"ח ועיין יונא פ"ו ע"ב. (ס) ככ"ל להגיה. (סא) צפיקהא ג'
 ר' יודה נשיה צט"ר יודה צד קיוון (אולי ל"ל ריב"ס צטס ר"י נשיה) מנהגו של עולם חזק
 יודה חן כונה ושלך צית כור לו בית כוריים גדול כזה של תשובה שנגעת עד כסא הכבוד.
 וציונא פ"ו ע"א ג' ח"ר לוי גדולה תשובה שנגעת עד כסא הכבוד וכו'. ואמרו ח"ק שנה עיין
 צפנינה פ' חין דרשין. (סב) כ"ה גד"פ. (סג) וכן הגיה הז"ח. (כד) הז"ח הגיה ולפי ע"ו ח"ך
 עד ה' (סד) כזה הז"ח חקר כהן הנקרא ואפשר ש"ל כי אתה חזינו דיעבי ס"ג. והרז"ו הגיה
 ס"ג לך אמר לצי צקשו פני ואני מעיד עליכם. ולין זה כהן. ואולי יש לחסוק מלח ס"ג. וכשתמלי
 לומר שחקר כהן הנקרא היה כ"ל הנקרא דרמיה ג' הכנו חתנו לך כי אתה ה' אלהינו. שהוא
 קיום הנקרא דעונו צבים שובבים חרפא וטובתיכם. (סו) וכן הגיה הז"ח. (סז) כן הגיה הז"ח.
 (סח) כ"ה גד"פ. (סט) צוקרל כחזו צוכשפים וצונאפים.

(ג)
 וס
 ונה
 דף
 (ס)
 ים
 (מ)
 על
 צל
 מה
 הם
 (פ)
 נך
 ים
 ית
 יפר
 שוב
 (ג)
 זלך
 זמר
 יום
 שלח
 זמר.
 ז' זו
 יום
 וטו
 וכו'.
 זשה
 זמר.
 זכאל
 זח
 זשה.
 זדעס
 זרים
 זולם
 זקלוי
 זחיד
 זאמר
 זח
 זאמר
 זלחך
 זרים
 זיהי

ספר

בני ישישכר

לשבתות ומועדים וחדשי השנה

דרושי תורות וחוקים, מדבש מתוקים, שבעתיים מזוקקים,
 נובעים ממקור נאמן, מאן מלכי רבנן, ונוזלים מן לבנון,
 המנורה המהורה, בוצינא דנהורא, אספקלריא המאירה,
 מוהר"ר **צבי אלימלך שפירא** זצלה"ה
 אב"ד בכמה קהלות ובערוכ ימיו בק"ק דינוב יצ"ו

מאמרי חודשי

סיון - תמוז אב - אלול

ועתה נסדר ונדפס מהדש בעהשי"ת
 באותיות מאירות עיניים ובהגהה מדוקדקת
 וסכיב יחנו ביאורים הארות והערות בדברי רבינו אשר ימונה בשם

'יודעי בינה'

ל"ג בעומר

תשע"ד

מאמרי חודש אלול

מאמר א

מהות החודש

בו ידובר צירוף השם של החדש ומזלו, ואיך הוא החדש אשר הוכן להשובה, וכמה רמזים מפסוקי התורה המרמזים על הזמן ההוא, והוא זמן הרצון המתגלה כאשר יתבאר אי"ה.

Te א) צירוף שם הוי"ה של החדש אלול היא הוי"ו, יולא מן סופי תיבות 'ולדק'יה חה"ה לניו כי"א (דברים ג, כה). והנה אלו התיבות חוץ האותיות של השם, היינו 'ולדק' מהי לנ' כי בגימטריא בתשוב"ה, רמו שהחדש הזה שהצירוף הג"ל שולט בו, הוא מסוגל להתעסק בתשוב"ה. ראשי תיבות של הארבעה

תיבות הס' ותל"ך, בגימטריא תמו"ז א"ב, רמו שהדינים של תמוז אב נמתקים באלול. ובתבו הראשונים (ספר חסידים סי' תרמו; ראשית חכמה שער הקדושה פ"ב) שהבעל תשובה יהיה נזכר מאד שלא לשנות דיבורו ויהיה דובר אמתי. על כן אמעני התיבות הג"ל

יודעי בינה

- א. כמבואר במשנת חסידים (מסכת אלול פ"א פ"א): "חדש אלול הוא חוטמא דרחל, והוי"ה השולטת בה היא הצירוף הששי של י"ב צירופיה, הוצא מסופי תיבות 'ולדק'יה תהיה לניו כי"א. (והשל"ה הק' תולין - תנה אור) ביאר הענין בהרחבה, וזה לשונו: "בכל ערב ראש חדש נקרא יום כיפורים קטן, וזה י"ב ענפים שהם השנים עשר חדשים המקובצים בכל שנה ושנה, שהשנה מקבין י"ב חדשים, שהם הי"ב הויות, הי"ב גבולי אלכסון, שהם שנים עשר צירופים שמצטרפים משם בן ארבע הויות, כזה: יהו"ה, יהה"ו, יהו"ה, ההו"ו, ההו"ה, הו"ה, והה"ו, והה"ו, והו"ה, הו"ה, ההו"ו, הו"ה. הנה בכל חודש וחודש פועל הויות אחת מאלו השנים עשר הויות". ועיי"ש עוד מה שהאריך בזה.
- ב. היינו התיבות של 'ולדק'יה תהיה לניו כי"א חוץ מהאותיות האחרונות ההו"ו שממנו יוצא השם הויות בצירוף התו"ו.
- ג. של 'ולדק'יה תהיה לניו כי"א.
- ד. זה לשון הספר חסידים (שם): "מעשה ברשע אחד שאמר לחכם, אילו היית מורה לי תשובה דבר אחד הייתי עושה ואפילו קשה ביותר, א"ל אל תכזב ובה לך תשובתך מקובלת, אמר הרשע, זה אסכול אף על פי שקשה לי ביותר. כשבא לגזול אמר בלבו אם ידעו כי אני אומר אמת גזלתי, יתלוננו, ואם אומר שקר היא, אכזב, ונמנע, פעם אחת הפקוד ליהו המלך את הכלי שהיה כסף וזהב בו, והיה יצרו אומר לו לגזולו, השב בלבו, אני צריך לישבע על שקר ואעבור על מצות מורי, נמנע וחלך לו, פעם אחת וכו', כך שב מכל עונותיו. לכך נאמר (משלי ל, ח) 'שוא ודבר כזב הוהק ממני'. והו שנאמר (עפ"ה ג, יג) 'שאריה ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם לשון תרמית'. וכ"כ בראשית חכמה (שם): "תיקון למי שרוצה לשוב בתשובה, הוא שירבד אמת, שאם ירצה לעשות דבר שאינו כראוי, אם יאמרו לו עשית כך וכך, אם ידבר אמת מוכרת שיאמר כך עשיתיו, ויתבייש ופעם אחרת לא יעשה, או יאמרו לו לאתה מקום אתה

הי"ן דק"ה, על דרך שאמרו רז"ל (ב"מ מט, א) שיהיה הין שלך דק וכו'. עוד נרמז ראשי תיבות של אלו התיבות בגימטריא אברה"ם יצחק"ק, הן הנה אהבה יראה"ה, הי"ן דק"ק באמנע' מדה אמת ליעקב"ט (מיכה ז, ט).

L

יודעי בינה

תנ"ז, כמנין אברה"ם [העולה רמ"ח] יצחק"ק [העולה ר"ח, ובכללם המה עולים תנ"ז].

ח. וכדאיא בזה"ק (ח"ג שב, א): "אברהם ידע ליה לקוב"ה מגו אספקלריא דיליה דאיהו מדת הגדולה מדת החסד, יצחק ידע ליה בדרגא דגבורה דאקרי 'פחד יצחק' (באשיה לא, מב), ודחיל ליה לעלמין" [- והיתה לו יראה עולמית]. ובא לרמוז על התשובה [הנרמז בפסוק זה וכנ"ל] שצריכה להיות באהבה ויראה - בחינתן של אברהם ויצחק.

ט. וכמבואר לעיל שלמדים מהפסוק 'הין צדק' שאל ישנה האדם מדיבורו אלא יהיה דובר אמת, ולכן האותיות האמצעיות 'הין צדק' מורים על מדת 'אמת'. והיא בחינתו של יעקב אבינו, וכדאיא בזה"ק (ח"ג שב, ב): "יעקב ידע ליה [לקוב"ה] מגו דרגא דתפארת, דאיהו כליל מחסד ופחד, ואקרי 'אמת', ואחיד בה, הה"ד 'חתן אמת ליעקב'". (ועיי"ש עוד ח"ג קסג, ב ומהנה רבות שם בעיי"ו). ובא לרמוז שהתיקון לבעל תשובה הוא להתדבק במדת האמת [וכנ"ל] שהיא בחינתו של יעקב אבינו. עכ"פ מבואר שיש לבעל תשובה להתדבק בכל השלש בחינות של האבות הקדושים אברהם יצחק יעקב, וכולם נרמזים בפסוק 'וצדקה תהיה לנו' המכוון לחודש התשובה.

י. וכדאיא בספר 'צורה (פ"ה מ"ה): "בתולה בעולם, אלול בשנה".

יא. כמבואר בזה"ק (ח"ג קכב, א כע"פ) 'פקודא דא היא מצות תשובה, ודא איהו בינה". כי רק לאחר ש"לכבו יבין [- בחינת בינה, אוין וש"ב" (ישעי' ה, ו). והבינה נקראת אימא עילאה וכדאיא שם (ח"ג קח, ב) "יובל, אימא עלאה, בינה".

יב. ר"ל, לכן עולה מ'זל אלול בתולה' כמנין 'אם הבנים שמחה', כי מבואר בזה"ק (ח"א קנ"א א: ח"ב פה, א ומהנה רבות) ש'אם הבנים' רומז על הבינה, ובא לרמוז שיש לשוב בחודש זה בתשובה עילאה המגעת עד לבינה אימא עילאה. [ולכן מ'זל אלול בתולה, כי

הולך, אם הוא הולך לעשות עבירה אם יאמר אמת ימנע מעשותה מפני הבורשה".

והמעשה הנ"ל הובא גם בספר העקרים (פאמר ג פרק ל) בשינוי קצת, וזה לשונו: "וכבר אמרו על אחד מן החכמים האחרונים, שבא אליו לסטים מוזיין ובעל עבירות ואמר לו אני רוצה לשוב בתשובה ולשמור מצות השי"ת אלא שאיני יכול להעמיס על עצמי ריבוי המצוות שבתורה כי לא אוכל שאת המשא ההוא, ואמר לו החכם, תקבל עליך דבר אחד בלבד לשומרו כראוי, ואמר לו הן, אמר לו החכם, אם כן קבל עליך לומר האמת מכאן ואילך, וקיבל עליו, והלך לדרך, לימים היה הולך אותו הליסטים ללסטם איש אחד ולהרגו, ופגע בו איש אחד אמר לו היכן אתה הולך, ונזכר אותו הליסטים מה שקיבל עליו לומר אמת, וסיפר לאיש ההוא להיכן היה הולך, וכן פגע בו איש אחר ושאל לו להיכן היה הולך, וסיפר לו, מיד הרהר אותו הליסטים בלבו, אלו השנים יהיו עלי עדים ויהרגוני, וכן אירע לו פעמים רבות בכל מה שהיה רוצה לעשות, עד שנמנע בעבור זה ממעשיו הרעים".

ה. כלומר האותיות האמצעיות בלא ראשי וסופי התיבות, אותיות 'צדק' מתיבת 'וצדקה', אותיות 'הין' מתיבת 'תהיה', והאות ג' מתיבת 'לנו'. [ואין תיבת 'כי' בכלל כי אין לה אות אמצעית].

ו. שם: "רבי יוסי רבוי יהודה אומר, מה תלמוד לומר 'הין צדק' (ויקרא יט, לו), והלא הין בכלל איפה היה, אלא לומר לך שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק", [כלומר, כשאתה מדבר הן או לאו קיים דברך והצדק אותם, רש"י]. וכיון שהבעל תשובה צריך להזהר מאוד שלא לשנות דיבורו ולהיות דובר אמת, לכן נרמז תיקון זה באמצעי התיבות של הפסוק 'וצדקה תהיה לנו כי' שהוא פסוק המכוון לחודש התשובה.

ז. כי ראשי התיבות 'וצדקה תהיה לנו כי' עולים

ה) מצא אשה מצא טון ית, כט). עם היות ש פשוטו"י, עם כל זה צדק על חדש אלול, [ועל " יופק רזון' וכו'"] וג הן המה ימי רזון, היו לקבל לוחות אחרונות ונ בשמחה ומחל להם"י, מי הם ימי רזון לעורר נפ' וכביכול ימינו ית"ש פז

* הנה, בזה מתנון נמלך הכפורים, נרץ לומה, מודה ימי רזון מלפני ה' אלהי שו על זה נמאמרי יום הכפורים

מבואר בעין חיים (שער י היא לעולם בבחינת בתול יג. וכמו שפירשו שם המג 'מצא אשה מצא טוב' כי יופק רזון מה" כי היא יד. עין שם ברש"י שנדו

טו. וכדאיא בפדקי דר"א עזריה אומר, ערב שבת ביום קבלו ישראל את עשה משה בהר, קורא ב מקרא בלילה, ולאחר אר וכו', ובר"ח אלול אמר ק (דברים י, א), והעבירו ש נתעלה באותו השופר, שו (תהלים מז, ו), וכן התק בשופר בראש חודש תשו

מז. וכדבריו הטור (או"ח הפרקי דר"א הנ"ל): "לכן בראש חודש אלול בכל להזהיר ישראל שיעשו 'אם יתקע שופר בעיר' ו שנתעלה ה' באותו שו החטא, לכן גם אנו תוג אותנו מן החטא.

זה השער לה'
צדיקים יבואו בו

הקדמה ודרך לעץ החיים

ספרו של כ"ק הרב הגאון הקדוש המפורסם איש אלקים מאורן ורבן של ישראל וכו'
לו דומי' תהלה, גדול מרבן שמו,
מוהר"ר צבי הירש מזידיטשוב זצלה"ה זי"ע ועכ"י

ועליו הוספות

מאת כ"ק הרב הגאון הקדוש המפורסם איש אלקים מאורן ורבן של ישראל וכו'
לו דומי' תהלה, גדול מרבן שמו,
מוהר"ר צבי אלימלך שפירא זצלה"ה זי"ע ועכ"י
אבדק"ק מונקאטש ובשאר מקומות ומנו"כ דינוב יע"א

ח"י טבת ה' תשנ"ו
ירושלים עיה"ק תובב"א

סור מרע ועשה טוב

טו

אמנם אחיי, כללן של דברים, האזהרות הנאמרים שם בראש עץ-חיים מחויב כל בר דעת ובעל נפש להתאמץ ולקיים אפילו בלא העסק בחכמה זו. אבל שמע נא ידידות נפשי, כל הדברים נאמר בהן אחר כוונת הלב הן הן הדברים, ושורש ומקור לכל שילמוד החכמה ויעסוק בה לשמה, כאמור בדברי מהר"ח ז"ל¹⁹ לבער קוצים מן הכרם, ויבואר אם ירצה השם להבא איך ומה הוא ביעור הקוצים על ידי עסק החכמה, הנקראים העוסקים מחצד"י חקל"א.²⁰ ובתחלה נבאר האזהרות הפשוטים הצריכים לעסק זאת החכמה המבוארים בהקדמת עץ-החיים, ונדבר בס' בעזרת השם יתברך. L

7 ← אמנם

ילמד כדי לעשות ולעבוד ה'

ראשונה, מה שכתב מהר"ח ז"ל¹⁹, וזה לשונו: ואם אותה נפשו לבא בחדרי החכמה, יקבל עליו לגמור ולקיים כל מה שאכתוב,²⁰ ויעיד עליו יוצר בראשית²¹ שלא יבא אליו היזק לא בגופו ולא בנפשו תחת רודפו טוב. עד כאן לשונו. והנה זה הוא עצה היעוצה שלא ילמוד ויעסוק בזאת החכמה למען יוכל להשיג השגה או רוח הקודש או מראות הנבואה, אבל עיקר לימודו כדי לגמור ולקיים כל הכתוב בספר. והנה אם תראה שמדבר באורות עליונים

הוספות מהר"צ"א

אין לך למנוע בשביל זה. אבל עיין בספר אור נערב ותראה שהשם יתברך לא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו.

(כג) עיין מ"ש לעיל בשם ספר קו"ף ברמ"ה, ומה שכתבתי שם.

(כג) עיין מה שכתבתי לעיל בדקדוק הדברים הנראה לעניות דעתי.

(כד) גם זה הלשון מוכיח כמ"ש לעיל, דהנה יקשה איך שייך עדות יוצר בראשית כביכול לענין שלא יבא אליו היזק לפני מי יעיד כביכול ומי הוא הרוצה להזיק להעוסק ח"ו, והשם יתברך יעיד כביכול שלא יגיע אליו ההיזק. אך הוא צודק מאוד לפי מ"ש לעיל, שכודאי לא ימתין בלימוד החכמה עד יקיים כל הכתוב לחי"ם בספר, ובאם לא יהיה באפשרי לו לקיים הכל מחמת חולשה וכיוצא שארי המניעות יתבטל כל ימיו מהאור הנערב, וכאשר בא כן ילך ח"ו, זה אי אפשר לאומרו. אבל אם תהיה הקבלה אמיתית בלב שרוצה לקיים הכל כאשר יוסר המונע

הקבלה והתשובה

★

כתוב. והשם הטוב יכפר.

מעין ההוספות

* מראה מקום לענין התעניות הסיגופים והחרטה.

הקדמה ודרך לעץ החיים

עבודת הלילה.
מארי דחושבנא.
לימוד קודם
הצות

7 שמינית, שלא יעבור בכל לילה^מ ויחשוב בכל לילה מה שעשה ביום, ויתודה. עד כאן.
 וזה נקרא בזהר מארי דחושבנא, וזה כלל גדול לחכמה זו. ונאמר ויהי לנו היום למלאכה
 והלילה למשמר, ומשמר מלשון משמרת שמסננת את היין.^מ כי היום נעשה לעבודה,
 וכשעת עבודה אי אפשר להעמיק בשפלותו לאשפלא גרמיה, שלא להביאו לידי עצבות
 ויתגבר עליו ח"ו המרה שחורה. אבל כלילה אינו עובד. וגם איתא בזהר חדש (פרשת ויטע
 י"י אלהים גן בעדן, עיין שם, ודו"ק) שלא לעסוק אפילו בתורה קודם הצות כי התרעין
 ננעלין — עד כאן^מ — אם לא בימי החורף שהלילה לוח מן היום, יש לעסוק אז בתורה.
 גם צוה האר"י ז"ל שלא לישן עד שלש שעות בלילה, בוודאי מחויב אז לעסוק בתורה, כי
 מה יעשה אז, לישב בטל ח"ו אי אפשר. אמנם תבין שלא יקשה לך. ונמצא הן בקיץ והן
 בחורף אנו חושבין לחצות לילה שוה (בזמן), ונקרא בלשונינו (זייגר י"ב), וזמן שינה לשכב
 (זייגר ט'). ומבואר זה בספרים, ולא כמשמע מספר שיערי ציון. עיין בסוף ספר תבואות
 שור, ובספר א"ח מן השמיים.^ל

והנה אחי, השינה לא תהיה כשינת בהמה, אבל תכלית השינה תעיין בכוונת קריאת שמע
 שעל המטה איך להעלות מ"נ ליסוד אמא יסוד התשובה במסירת נפש למיתה בשכבך על
 צדך השמאלית דמותא אתקשר בה, ותעיין ותפקח בכל מה שעשית ביום, ותתודה ותבקש
 רחמים ותדבר מעל לבך כבן המתחטא לפני אביו למחול לך, ותבכה אם תוכל ותשבר לבך

השינה
העלאת מ"נ
ומס"נ

הוספות מהרצ"א

- (מז) רצה לומר שלא ילמוד אז שיעורים קבועים
 לעסוק בתורה בפלפול ולהעמיק בעיון ובפרט
 בחכמת האמת, כי הזמן אינו מצליח אז מחמת שאינו
 כל כך בסיוע משמים. אבל חלילה לשכב בלא תורה,
 ובשכבך תשמור עליך כתיב, וכל המשביע עצמו
 מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות
 כמו שאמרו רז"ל.
- (מז) רצה לומר שלא יעבור עליו לילה בלא תורה
 ועבודה.
- (מז) אינו זו ממשמעותו, כי בשביל כן נקרא המסננת
 משמרת שמשמר את היין מהפסולת. נראה לי.
- (מז) רצה לומר שלא ילמוד בלילה בלא תורה
 ועבודה.
- (מז) אינו זו ממשמעותו, כי בשביל כן נקרא המסננת
 משמרת שמשמר את היין מהפסולת. נראה לי.

הלימוד בלילה

מעין ההוספות

- * והלילה למשמר — ראה גם בס' עטרת צבי (זח"ב קלה, ב) הנעתק להלן בהוספות.
- * עוד לשיטת מוהרצ"ה זמן הצות שוה הוא תמיד בין בקיץ בין בחורף.
- * במקומות נוספים מבאר מוהרצ"ה את עבודת הצדיקים בשנתם להעלות מ"נ במס"נ, והעידו צדיקים בשמו על עבודתו זו.
- * עוד בענין זמן שינה דקודם הצות זמן תורה דאחר הצות.
- * בסגולת לימוד התורה בלילה השומר מרע, בשכבך תשמור עליך.

בקרובך. ואז תמ
 פעמים ק"ך צירו
 הדינים. ואז אם
 אמנם אחי, כן
 קריאת שמע שו
 להונות את עצמ
 הכלי שלו לכל
 יכול לעשות היו
 בפקדון, אז לא
 גם כן הרכה ב
 שחורה, והדבר
 העצבות גורם ה
 וראה אם דרך ו
 לעלות במעלות
 דוד שלא יגרע
 שלא להגביר הו
 ובמשפט מעגלי
 הולך אחר היו
 שחרגם (המתר
 דחושבנא היינו
 לישנא דצערא ו
 ח"ו אשר ותתפ
 דמות דיוקנו ש
 ים כל החיצוני

- (נא) עיין בשער
 י"ם שמתגרין בו ו
 ועיי
- (נב) בימי חורפי
- * פירושו זה של מו
- * כאן נעתקו דברי

ספר

ערוגת הבשם

חידושי אגדה

על

המשה חומשי תורה

אשר השאיר אחריו ברכה
הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל קצווי ארץ
בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישתו
מרוך **מושה** בן הרב הגדול הצדיק הדין עזום
המפורסם בשם טוב מו"ה **עמרם** זצלה"ה

גרינוואלד

מק"ק טשארנא

בעהמ"ח ספרי ערוגת הבשם ועוד
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הומנא ובק"ק קליינווארדין
ואח"כ בק"ק חוסט יצ"ו
ושם חלקת מחוקק ספון

ספר דברים

נערך ונסדר על ידי
הרב אהרן שפירא
נאראל - בני ברק

יוצא לאור על ידי נכד המחבר
יהושע בהר"ר דוד גרינוואלד

ברוקלין
שנת תשע"א

שבו, וממילא הוא כמו אסיר בשביה, שאי אפשר לפדוהו. אבל ע"י שטועם טעם כזה גם בדבר המותר, על ידי זה אפשר לו להמשיך גם נ"ק שבחוק המאכל האסור, שיש בו טעם כיוצא בו. והיינו דאמר, ה' מחיר אסורים, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, דקאי על אסורים בכבלי ברזל. וע"י דרחמנא החיר לן כנגד מה שאסר לן, ע"י זה יש מקום להחיר האסורים הנ"ל מחבליהם. והיינו המשך הכתוב, נותן לחם לרעבים, כד"א ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, דזה מוכח מהמן כדפרישית. והיינו ה' מחיר אסורים כיוצא בזה, דכל מה שאסר לן רחמנא, שרי לן כנגדו נמי מהאי טעמא.

ובערתה המשך המדרש לפסוק הנ"ל מתפרש כמין חומר. דקשיא ליה למדרש בפסוק מאי ואמרת אוכלה בשר, גם בכל אות נפקד, דלא הוה ליה למימר אלא בכל תאותך. על כן בא לפרש, הדא היא דכתיב נותן לחם לרעבים, זה המן, שנאמר כנ"ל ה' מחיר אסורים, דשרי לן כל מה דאסר לן כנגדו, וא"ש בס"ד.

76

שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך לשמען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם וגו' ויב' כח. יש לדקדק, דהא דקאמר למען ייטב לך וגו', הא שבר מצוה דהאי עלמא ליכא וקדושין ליה. גם הא דקאמר, כי תעשה הטוב והישר בעיני ה"א לריך ביאור, ועיין פירוש רש"י. ונקדים בס"ד מאמר הכתוב ודברים א, בה, ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה"א כאשר צונו. והנה

מבואר בחיקוי זה"ק [הקדמה ט, ב] דסופי תיבות ולדקה תהיה לנו כ"י, הוא לירוף אחד מי"ב לירופי הוי, והוא לירוף המאיר בחודש אלול. וי"ל, דנרמזו בזה הפסוק ענינו של חודש אלול, גם כוונת דקה תהיה לנו לריך ביאור מאי ענינו.

ונראה בס"ד, הנה המג"א כתב בסימן א' ס"ק א', סוד לחצר יום ולילה בתורה ובתפילה, עיי"ש. וי"ל על דרך מוסר, על פי מה דאיתא בשם הגה"צ בעל עטרת צבי [סוף מרע ד"ה שמינית] ביאור הכתוב [נחמיה ד, טז] והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה. האי משמר, הוא מלשון משמרת, דאיתא במשנה [אבות פסק ה תשיב טז] משמרת ונפה, ולשון חולין את המשמרת [שבת קלג, ב]. והכוונה, דלילה לריך לחשוב חשבון הנפש על כל המעשים והעובדות שעברו עליו ביום, ולחקן כל מה שריך חיקון, לבדו וללגן ולזכך את כל המעשים שעשה, והוא בחינת משמרת. והנה, איתא במדרש [בראשית רבה ג, טז], ויקרא אלקים לאור יום, אלו מעשיהם של לדיקים, ולחושך קרא לילה, אלו מעשים של רשעים. והנה, כשעושה תשובה על מעשים אשר לא יעשו, נמצא דמהפך בחינת לילה ליום, והוא הבחינה שמחבר יום ולילה בתורה או בתפילה. ועיין בראשית חכמה [שער האהבה פרק ט ד"ה והנה נדי לפירוש] בשם הוהר"ק [פרשת נשא ח"ג קכג, א] ענין תשובה, הוא על שם 'תשובה'. והכוונה י"ל על דרך מוסר, דהנה כתיב [ישעיה טז, ד] ב"יה' ה' אור עולמים, ופירוש רש"י בפרשת בראשית [בראשית ג, ד ד"ה חלודת] שהשי"ת לר עולם הזה ועולם הבא בשם י"ה, עולם הבא באות י', ועולם הזה באות ה'. וכן איתא בש"ס מנחות [בבא, ב], עיי"ש, נמצא, עולם הזה מרומז באות ה', והוא אות ה' אחרונה

ששם. והנה, אם ת הישר ובדרכי ה', ו מאור קדושתו העלי מתקן את עולם הו כנ"ל, ממילא גם הו העליונה, והיינו

ובזה יתפרש מאמ לנו כי נשמנו הואת לפני ה"א, ד דהאי נשמור, נמי הנ"ל, שמזכך ומנו שמוציא מתוכן את ה"א, על דרך מאו פמ"ד] שובה ישראל ופירשו רז"ל קודם דקאי על ראש השני דין לשפוט תבל הכתוב, כי נשמור לנ לפני ה"א, קודם וקאי על חודש אלול לירוף המל ובזה יוצן דקרי ל המבואר בליו וי"ע [עין שם ישעיה א] כג, ב] עשיר ורש דיחכוון בשעת נתינר ית', דפרוטה שנות אלצעות הנותן הם הפושט ידו היא ב' בלורת ה', וזהו עשי ה', עיי"ש ל"ג, והיא

א. עיין שם פפר ישעיה העותן הוא בסוד ו' ו' אצבעות המקבלות ה',

שנשם. והנה, אם ח"ו האדם אינו הולך בדרך הישר ובדרכי ה', נמצא העולם הזה מרוחק מאור קדושתו העליונה. וע"י שעושה תשובה, מתקן את עולם העשייה המרומז באות ה', כנ"ל, ממילא גם העולם הזה מתקרב לקדושה העליונה, והיינו בחינת 'שוב ה'.

ובזה יתפרש מאמר הכתוב, ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה'א, דמרומו בזה ענין תשובה. דהאי נשמור, נמי יש לפרש מלשון משמרת הנ"ל, שמוכן ומנפה ומשמר את מעשיו, שמוציא מתוכן את השמרים. וקאמר לפני ה'א, על דרך מאמר רז"ל [עין פסיקתא רבתי פמ"ד] שובה ישראל עד ה'א [הושע יד, ב], ופירשו רז"ל קודם שנעשה השי"ת דייקן. דקאי על ראש השנה, שהקב"ה יושב על כסא דין לשפוט תבל בלדק. הכא נמי קאמר הכתוב, כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה'א, קודם שהשי"ת דן את העולם, וקאי על חודש אלול, משום הכי מרומו בזה גירוף המאיר בחודש אלול.

ובזה יובן דקרי ליה בלשון לדקה, על פי המצואר בליקוטי תורה להאר"י הק' זי"ע [עין שם ישעיה אה ב], פירוש הכתוב [משלי כ, ג] עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'. דיתכוון בשעת נתינת לדקה לחד אומיות השם ית', דפרוטה שנותן היא בלורת יו"ד, וה' אלבעות הנותן הם בלורת ה', ורוע העני הפושט ידו היא בלורת וי"ו, וה' אלבעותיו בלורת ה', וזהו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', עיי"ש ז"ל. והיא היא כמו כן בחינת תשובה

לג. עין שם ספר ישעיה אה לב, וז"ל שם: כי ירוע אדם הנותן הוא בסוד ו', וה' אנבעות הנותנות ה', וה' אנבעות המקבלות ה', והפרוטה י'. ול"ט שם פירוש

כדפירשתי בשם הראשית חכמה 'שוב ה'. והיינו לאמר הכתוב, ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה'א, דקאי למנות תשובה בחודש אלול, היינו ממש בחינת לדקה כנ"ל.

ובזה יש לפרש כמו כן כפשוטו, ולדקה תהיה לנו, דבאמת שכר מצוה צהאי עלמא ליכא [קדושין לג, ב], מיהא, מי שעושה חשבון עם נפשו, ומוצא בעצמו שכל המצוות ומעשים טובים שעשה כולם מלאים חסרונות, באופן שצריך להוציא מהם השמרים. בשביל שמרים שמוציא, על זה שפיר מגיע לו שכר. על דרך שאמרו רז"ל [גדרים לה, א] מהיכן נתעשר משה רבינו, מפסולת של הלוחות, ודו"ק. נמצא שפיר אמר הכתוב, ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כל המצוה הזאת וגו'. אם נוכח ונתקן את מצותינו להוציא השמרים מהם, אז יתן לנו השי"ת שכר בעולם הזה, בבחינת לדקה. (ועיין בספר ייטיב פנים, שמפרש כ"כ מאמר כי נשמור, בחינת שמרים, בהקדמת רבה"ק בעל עטרת צבי הנ"ל, וממנו השכלתי דבר זה).

ועל פי זה נבא אל המכוון בס"ד, לבאר מאמר הכתוב הנ"ל, שמור ושמעת את כל הדברים אשר אנכי מנוך היום. דו"ל הכא נמי בא הכתוב להזהיר שתקיים מצותיו בבחינת 'שמור', דהיינו שיהיו כל מעשיך מזוככים ומנופים צי"ג נפה, להוציא מהם השמרים, וממילא יהיו לך שכר על זה גם בעולם הזה. ומשום הכי קאמר למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם.

דברי הכתוב עשיר ורש, שמביא רבינו. ועיין עוד לקמן בדברי רבינו בפרשת שופטים במאמר על הפסוק צדק צדק תרדוק, במאמר המתחיל עוד נראה לי, בענין זה.

דסופי
צירוף
המאיר
ענינו
יה לנו

מן א'
בחורה
על פי
י' וסוד
והיה
נשמר,
י' פק
ן את
צריך
עשים
מה
כל
הנה,
לקיים
חושך
הנה,
עשו,
חינה
ועיין
ה די
ג א
זונה
ד
שח
צר
הבא
יתא
זהו
ונה

ובזה יתבאר כמו כן על נכון הא דמסיים הכתוב כי תעשה הטוב והישר בעיני ה"א, על דרך שאמרו רז"ל [נדרות י, ג] מאי והטוב בעיניך עשיתי [ישעיה לח, ג] וכו', שמך גאולה לתפילה. וידוע מספרים הקדושים, דזה כמו כן בחינה הנ"ל, שמיחד קדושה העליונה שבבחינת וי"ו, לקדושה שבבחינת ה' שבשם הק'. והיא כעין מלות השונה, שכחוב בראשית חכמה שהיא בחינת 'תשוב ה'. והיינו דאמר הכתוב שפיר, שמור ושמעת את כל הדברים אשר אנכי מנאך היום, על דרך הנ"ל. למען ייטב לך ולבניך אחרך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה"א, על דרך והטוב בעיניך עשיתי, בחינת סמיכת גאולה לתפילה, דאמרו רז"ל [נדרות ט, ג] כל הסומך גאולה לתפילה אינו ניזוק כל היום כולו. והשי"ת יזכנו לתקן את כל מעשינו, לעשות הטוב והישר בעיני ה"א, ולשוב באמת ובתמים בתשובה שלמה, אכי"ר.

(א) עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה וגו', למען תלמד ליראה את ה"א כל הימים [יה, כג]. והנה כבר התעוררו המפרשים בהאי דקאמר רחמנא למען תלמד, ותו, עכ"פ כל הימים, אין לו ביאור.

פ. ד. ראה בנים יפות פרשת אחרי על הפסוק ביד איש עתי, ועיין עוד באור ושמש פרשת ראה, על הפסוק עשר תעשר. פ. ה. עיין בתבי האר"י שער רוח הקודש יהוד וי"ו, וראה באור ושמש שם; ברית כהונת עולם באמר מראשית פרי פרק יא. פ. ו. קדושת לוי לראש השנה ד"ה הנותן לים;

ונראה בס"ד, בהקדים לפרש מאמר רז"ל [ערוגת ז, א] המהלך בדרך ואין עמו לוויה, יעסוק בתורה, שנאמר [משלי א, ט] כי לוי חן הם לראשך. ועיין מה שכחצ בזה בספר הקדוש נועם אלימלך [פרשת ראה על הפסוק השמר לך] ודבריו מתוקים. ועל פי דרכו נראה, דיש בזה רמז מוסר לחודש אלול. דהנה, חודש אלול הוא חודש של רחמים, ומבואר בספרים הקדושים ד' דמיד בתחילת החודש נפתחים שערי רחמים, ע"כ ראוי להרבות סליחות ותחנונים. ואיתא במדרש לה והוצא בספרים הקדושים ל', הנותן צים דרך [ישעיה מג, טו], זה אלול. והיינו על פי מה שמבואר בשם האר"י הק' לכוון בחודש זה ר"ת, יענך ה"י ציוס צ"רה [מהלים ב, ג], וגם ייעננו ציוס ק'ראנו [שם ז], הראשי תיבות הוא בגימטריא קי"ב, כמו ג' שמות הק' אהי הוי' אדני'. ושני פעמים יצ"ק, הוא בגימטריא דרך', ועי"ז נותן ציוס דר"ך, עי"ש ל'.

והנה, מבואר בספרי מוסר [ראשית חכמה שער החשונה פרק ה, ד"ה עוד יש ימים] לח א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י [שיר השירים א, ג], ר"ת אלול, וסופי תיבות ד' יודי"ן, קאי על ארבעים יום שעמד משה רבינו בזה, מראש חודש אלול עד יום הכיפורים, שאמר לו השי"ת [במדבר יד, ט] סלחתי כדברך. דבחודש זה צדין הוא שכל

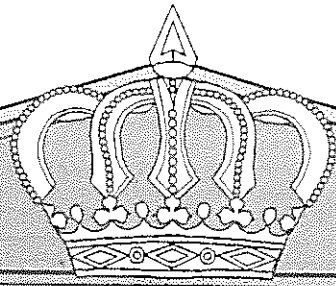
עבודת ישראל פרשת מסעי, ד"ה במדרש ד"א אלה מסעין שם פרשת ראה על הפסוק עשר תעשר, ועוד.

פ. ז. ראה עוד לקמן בדברי רבינו בריש פרשת כי תבא.

פ. ח. עיין עוד פרי עין חיים שער ראש השנה פרק א, ועוד רבות.

אחד ואחד לדודי יתבדך ההולך שובב ובתחנונים, דודו בחודש וכל תפילותיו הימים. ועלה ולקיים קומי [ג, יט], כמבואר [אח"כ תקפא ט'] אמרים [מנחם ח] היה קורא בחו [שמות ב, כ], כדי נמי הנה אמר בתורה בלילה כביכול קורא ל קרוב ה' לכל [מהלים קמה, יט]. אמת אלא חו קנה, דאם יקר

וזה י"ל פיר לרחוק ול רז"ל [נדרות לה] ואח"כ נתקרב ר"ת קיומי ר' יכול הוא להתו רוני צלילה. וזי רמו על חודש הק' ז"ל על ה מלשון וילוו עו מרגיש בעלמו השנה. יעסוק י יתבדך שמו, ככ אשר יקר

וזאת הברכה אשר ברך משה

בעזהשׁוֹת

ספר

ברך משה

על התורה

חלק חמישי - דברים

חידושים וביאורים, בדרך אגדה ודרוש נאמרים, על פרשיות התורה מסודרים, אשר חקרתי ודרשתי בחמלת ד' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים נבג"מ זיעועכ"י

הק' משה טייטלבוים

הובא לבית הדפוס ע"י

חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים

בן המחבר

שנת תשס"ב לפ"ק

ברוקלין, ניו יורק

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

תואיל משה באר את התורה הזאת

אינו מאמין ברי הוא כופר בעיקר ח"ו, עיי"ש. נמצא אם עושה מצוה על כרחק הוא מאמין, ומלבד המצוה יש צידו מצוה אמונה, וכמו כן בעצירה להיפך על כרחק שוכח אמונתו, וצביונות כן אין הילוק צין קלה לחמורה, כי אף אם היא קלה הלא בעשות אותה מקיים מצוה אמונה שזכו יסוד כל החורה כולה, ולמצוה זו אין ערוך אליה, וזה שאמר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה וצורה מן העצירה, שמצוה גוררת מצוה היינו האמונה, ועצירה גוררת עצירה היינו השכחה והכפירה ח"ו, עכ"ד.

ועל פי זה יש לפרש מה דאיתא בכחציו האריז"ל (משנת חסידים מסכת חולל פ"א ס"א) כי לירוף שם הוי"ה של חודש חולל יונא מפסוק (דברים ו כה) ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צונו. ולדרכינו כוונת הכחוצ ולדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת, היינו כל המצוות כולן קלות וחמורות כולן שווין לעושה ואין ערוך אליהו, והעטם לפני ה' אלהינו, שאנו עושין הכל לפני ה' העומד עלינו ומשגיח צמטשינו, ונמצא שכל מצוה קלה תלויה במצוה האמונה, וכל עצירה קלה תלויה בכפירה ח"ו, והכחוצנות זו תביא את האדם לתשובה ותיקון המעשים בחודש חולל המיוסד לתשובה, לאשר ישים אל לבו שהשי"ת עומד עליו ורואה צמטשיו, ומזה יתעורר להיות רץ למצוה קלה כבחמורה וצורה מן העצירה.

והנה, כתב ח"ו זללה"ה בקדושת יו"ט (פרשה ז) ראה אנכי, כתב בצעל העורים ראה אנכי שבעשרת הדברות, יש לרמוז צוה מה ששמעתי מפ"ק אדמו"ר הגה"ק מלאנו זללה"ה שיש שני צחינות באמונת הצורה צ"ה, יש המאמין מכת שהוא לזוי החורה להאמין באלהי עולם, ויש שאין לרין להאמונה כי רואה עין צעין ברחוק חובטת השגחה הצורה צ"ה,

לרצון תמי"ד, עבודת ישראל עמך של עתה, עכ"ד.

וזה שאמר הכחוצ ראה אנכי נותן לפניכם היום צרכה וקללה, פי' לצל העלה על דעתכם לומר שמאחר שהעבודה של היום הוא כאין וכאפס נגד העבודה דלעתיד, אם כן העבודה של עכשיו אין לה חשיבות, על זה דקדק ואמר ראה אנכי נותן לפניכם היום צרכה וקללה, שגם העבודה שאתם עושים כהיום הזה תשובה ומקובלת לפני הקב"ה, ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל של עתה.

*

ראה אנכי נותן לפניכם היום צרכה וקללה, את הצרכה אשר תשמעו אל מצוה ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, והקללה אם לא תשמעו אל מצוה ה' אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם. ויש לדקדק למה הזכירה תורה אל הקללה ללכת אחרי אלהים אחרים, וכלא אמרו חז"ל (שבט קה"י) כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועושה, ואם כן האין זכר כאן חיקף בעצירה הראשונה העל עבודה זרה.

וי"ט על פי מה שכתב ח"ו זללה"ה בייטב לב צפרשתן לפרש המשנה (אבות פ"ד מ"ב) הוי רץ למצוה קלה כבחמורה וצורה מן העצירה, שמצוה גוררת מצוה ועצירה גוררת עצירה. והענין על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (עשרה מאמרות מאמר העשירי) כשבא יצר הרע לפתוח בלא יקיים מצוה עשה או יעבור על לא תעשה, יחבוצ ממנו נפשו, אם מאמין שהשי"ת רואה ויודע מחשבותיו אין יעשה הרע הגדולה הזאת לנגד עיניו, ואם

אמר
זכה
קום
י"ה,
יום,
ה'
שכל
שכה
הם,
יד
דרך
אף
קבל
אל
ירך
י"ה,
ירך
עם
וען
עם
רה

ז"ה.
יום

זה
שח
נו'
ימן
זה
ות
אנו
אין
יח
כי

מתח אלהים בקרבנו מליאה אחר כיגיעה, וזה
שאלו יגעתו ואחר זה מלאחי בהיסח הדעת
חלמין, עכ"ד.

ובזה ביאר מרן דודי זלל"ה צדברי יואל (פ'
לך עמוד רנע) מה שאלו חז"ל (זרכות
לצ:): צחסידים הראשונים שחורחם משחמרה
ומלאכתן מהצרכה, וצירושלמי (זרכות פ"ה
ה"א) הגירסא, זרכה ניתנה צחורתן וצרכה
ניתנה צמלאכתן. ולכאורה קשה האך אפשר
שחצרך חורתן מצלי שיתייגעו עליהם, והלא
כבר אלמו לא יגעתו ומלאחי אל חלמין. חמנס
צודחי היו חחסידים יגעים על חורה צאותן
שעות שנשאר לכן צכל יום, אך קושית הגמרה
דמכיון שחורה ארוכה מארץ מדה האך השיגו
חכמה חורה צמן מועט כזה, ועל זה חירלו
מתוך שחסידים היו זרכה ניתנה צחורתן, היינו
שצא להם מן השמים מליאה אחר כיגיעה
צשפע חכמה והשנות גדולות צחורת ה', עכ"ד.

והנה מלינו שמוות עליה לרגל צשלב פעמי
רגלנו הציאה להם לישראל חתעלות
צחורה ויראת שמים, וכמו שכתבו חוס' (צצא
צחרא כה. ד"ה כו) כי מלין חלא חורה ודצר
ה' מירושלים, לפי שביה רואה קדושה גדולה
וכהנים עוסקים צעצודה היה מכיון לצו יוחר
ליראת שמים וללמוד חורה.

וזדור ביאור הכתוב, שלש פעמים צשנה יראה
כל זכורך חת פני ה' חלביך צמקום אשר
יצחר צחג המלות וצחג השצעות וצחג הסוכות
ולא יראה חת פני ה' ריקס, פי' כאשר יצואו
לעלות וליראות צבר הקודש צירושלים שלש
פעמים צשנה, יתעוררו להחמיד צלימוד חורה
ולידצק ציראת שמים, ולא חכה ציאתם צצחינת
ריקס מצלי חתעלות צחורה ועצודה, ולזה צא
הכתוב ללמדס כלל גדול צכשגת חורה, איש
כמתנת ידו צצרכה ה' חלביך אשר נתן לך, כי
מקודס לריך כל אחד להתייגע כפי כוחו וכפי

וצחינה זו גדולה מצחינה הקודמת, וזה שאלמר
ראה חנכי, היינו שחראה צעיניך חת חנכי ה'
חלביך שצעשרת הדצרות, ואל חלמין צחמונה
צעלמא, רק ויכה נראה לפניך צחוש כי ה'
כוח חלהים, עכל"ק.

ומעתה י"ל כי לאחר שזכור הכתוב על
החמונה, על זה ממשיך וחומר חת
הצרכה אשר השמעו אל מלות ה' חלהים אשר
חנכי מלות חתס היום, והקללה חס לא
השמעו אל מלות ה' חלהים וברחם מן חדרך
אשר חנכי מלות חתס היום ללכת אחרי
חלהים אחרים אשר לא ידעתם, וככוונה שכל
מלות ומלות יש צה מלות חמונה, וכל עצירה
ועצירה יש צה כפירה צה' ושמן עצודה זרה,
ולזה חמר והקללה חס לא השמעו אל מלות ה'
חלהים, אך שויכה רק עצירה קלה, מכל
מקום יש צה פגס כאילו סרתם מן חדרך
ללכת אחרי חלהים אחרים, ועל כן לריך להזכור
עד מאד מעצירה קלה כצחמורה, וכשי"ת יעע
צלציו חמונתו כל הימים. L

ש"ש פעמים צשנה יראה כל זכורך חת פני
ה' חלביך צמקום אשר יצחר צחג
המלות וצחג השצעות וצחג הסוכות ולא יראה
חת פני ה' ריקס, איש כמתנת ידו צצרכה ה'
חלביך אשר נתן לך. ויש להצין חריכות הלשון
איש כמתנת ידו צצרכה ה' חלביך.

ויבואר צהקדס דצרי ח"ז זלל"ה צחפלה
למשכ (מזמור קיע) לפרש מאמרס ז"ל
(מגילת ו:): יגעתו ומלאחי חלמין, ולכאורה
יקשה דיגיעה ומליאה חס שני הפכיים, דמליאה
צאה צהיסח הדעת ולא ציגיעה. והענין כי חס
חאדס מייגע עלמו צחורה צעיון רצ חף
שלפעמים יעלה חרס צידו, כוצ אחרי זה
נפתחין לו שער חורה להצין ולהשכיל, וכוח

חוצתו במלות לדקה, וכלל מלות לדקה חי
אפשר לקיים רק בממון שלו ולא בממון של
אחרים.

השגחו איש כמתנת ידו, ושוב אחר כך ימלא
מחת אלהים כצרכה ה' אלהיך אשר נתן לך,
שכהא צרכה ניתנת צחורתו בשפע חכמה
והשגה גדולה.

אך החשובה על כך מצוה צנועם מגדים (פ'
ו) על פי מה דאיתא במס' פסחים (דף
ו:) חמץ לאחר זמן איסורו אינו צרשותו של
אדם, ועשאו הכחוב כאילו הן צרשותו לעצור
עליו צבל יראה וצל ימלא. ומעשה אם בשביל
לעצור עליו צאיסור צל יראה וצל ימלא עשאו
הכחוב כאילו הן צרשותו, על אחת כמה וכמה
במלות לדקה, מזה עוצה מרובה ממדת
פורעניות, ואף שאין הממון שלו, מכל מקום
עשאו הכחוב כאילו הן צרשותו כדי שיקיים
מלות לדקה ככל משפטו וחוקתו, עכ"ד
ודפח"ת.

וזה שאמר הכחוב איש כמתנת ידו, צכ"ק
דמיון, ולא מתנת ידו ממש, שאינו נותן
משלו כלום רק ממה שהפקיד הקצ"ה צידו,
ושלא תאמר לפי זה באיך אפשר לקיים מלות
לדקה כיון שהממון אינו שלו, על זה סיים
הכחוב ואמר כצרכה ה' אלהיך אשר נתן
לך, היינו שהקצ"ה נותן את הממון לך ועשאו
כאילו הן צרשותך, כדי לקיים מלות לדקה
כתיקונה. L

*

76 איש כמתנת ידו כצרכה ה' אלהיך אשר נתן
לך. דקדק בהלשין הקדוש דסיוס הכחוב
כצרכה ה' אלהיך אשר נתן לך מיותר, דהוא
ענין ראש הכחוב איש כמתנת ידו, וכוף כפול.

וי"ל בהקדם מה שכתב הש"ח הקדוש (תורה
שצכת פרשה זו) לצאר אומרו איש
כמתנת ידו צכ"ק דמיון, שאל יחשוב האדם
כשהוא מפזר לדקה שהוא נותן מתנת ידו
ממש, כי משל הקצ"ה הוא שהזמין לו, וכמו
שאמר דוד המלך (דצרי הימים-א כע יד) כי
מתך הכל ומידך נתנו לך, ואף בשעה שמפריש
מממונו לדקה אינו נותן משלו כלום אלא ממה
שהפקיד הקצ"ה צידו, וזהו כמתנת ידו ולא
מתנת ידו ממש, שאינו נותן את שלו רק ממה
שהפקיד צידו מאת הקצ"ה, עכ"ד.

אכן לפי זה מקום יש לחקור דאם אין האדם
נותן משלו כלום רק משל הקצ"ה את
אשר הפקיד צידו, אם כן באיך יוכל ללאת ידו

